

Nr 247.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vidtagande av vissa åtgärder inom sinnessjukvårdsorganisationen; given Stockholms slott den 26 april 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 april 1946.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

I propositionen nr 177 till årets riksdag framlades vissa förslag rörande utbyggnad av sinnessjukvården jämte anslagsäskanden för nästa budgetår. Efter det att propositionen avläts ha inom socialdepartementet slutberetts ärenden angående dels ett den 20 december 1945 inkommet och därefter på remiss utsänt förslag om statsövertagande av viss del av sinnessjukvården i Jönköpings stad, dels en den 9 mars 1946 inkommen framställning från byggnadsstyrelsen rörande anslag till vissa kompletteringsarbeten vid Sid-sjöns sjukhus i Sundsvall, dels ock en framställning den 16 mars 1946 från medicinalstyrelsen om anvisande av medel för uppförande av nya ekonomibyggnader å arrendegården Hunnerup under S:t Lars sjukhus i Lund. Samtliga dessa förslag böra underställas årets riksdag.

I samband härmed finner jag lämpligt, att till behandling upptages jämväl ett annat ärende angående sinnessjukvården, nämligen frågan om förvärv och ombyggnad till sinnessjukhus av Gävle stads ålderdomshem. Förslag härom framlades av medicinalstyrelsen i skrivelse den 26 januari 1945 och upprepades i skrivelse den 14 september 1945. Staden har nu — för att bli va i tillfälle att så snart som möjligt vidtaga nödiga dispositioner — anhallit om besked rörande statsmakternas ståndpunktstagande i frågan.

I. Överförande å staten av viss del av sinnessjukvården i Jönköpings stad.

I skrivelse den 22 november 1945 ha *stadsfullmäktige i Jönköping* hemställt om tillstånd att å det till Ryhovs sjukhus i Jönköping hörande området uppföra en provisorisk paviljong med högst 38 vårdplatser för sinnessjuka. För den händelse sådant tillstånd skulle lämnas, åtog sig stadsfullmäktige att till kronan överlämna paviljongen under förutsättning att staten mot vanlig avgift övertog vården av samtliga stadens sinnessjuka, som icke kunde erhålla plats på annan anstalt, samt beredde möjlighet för stadens sinnessjukvårdspersonal att övergå till anställning vid statlig anstalt för sinnessjukvården.

Av handlingarna i ärendet framgår, att stadens sinnessjukvård hittills ombesörjts genom att de sjuka omhändertagits å ålderdomshemmet, varest de sedan år 1891 vårdats i en särskild byggnad å fattigvårdsanstaltens tomt. Det nuvarande anstaltsområdet har år 1941 preliminärt försålts till landstinget med tillträde så snart planerad ny fattigvårdsanstalt blivit uppförd och tagits i bruk. Detta beräknas ske senast den 1 juni 1946. Särskilt med hänsyn till den personliga trevnaden för de normalt åldrande människorna på ålderdomshemmet ha de kommunala myndigheterna ansett, att platser för sinnessjuka icke borde anordnas inom området för det nya ålderdomshemmet.

Av handlingarna inhämtas vidare, att kommunens sinnessjukhus under åren 1930—1942 varit belagt med i medeltal 38 patienter. I november 1945 uppgick antalet intagna till 27. Uppförandet av den föreslagna paviljongen för sinnessjuka skulle enligt verkställda approximativa beräkningar draga en kostnad av omkring 125 000 kronor.

Med överlämnande av skrivelsen har *länsstyrelsen i Jönköpings län* förklarar sig icke hava något att erinra mot bifall till framställningen. Denna har tillstyrkts även av *statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent i tredje distriktet*.

I övrigt ha yttranden över framställningen avgivits av medicinalstyrelsen — efter hörande av direktionen för Ryhovs sjukhus i Jönköping — och av statskontoret.

Sjukhusdirektionen har såsom eget utlåtande åberopat ett yttrande av sjukhuschefen H. Bagger-Jørgensen. Denne har anfört, att i och för sig intet syntes vara att erinra mot förslaget. Då paviljongen borde tjänstgöra såsom avdelning för halvoraliga patienter, måste emellertid fönsterkonstruktioner och andra säkerhetsanordningar utföras på tillräckligt betryggande sätt för vård av även svårskötta patienter. Dessutom borde erforderliga promenadgårdar anordnas i direkt anslutning till paviljongen. Stadens villkor, att staten skulle övertaga vården av samtliga stadens sinnessjuka, som icke kunde beredas plats å annan anstalt, stode enligt sjukhuschefens mening i strid med sinnessjuklagens § 17, som stadgade, att sinnessjuk, vilken, ehuru icke återställd, blivit så förbättrad, att han ej längre vore i behov av vård å sinnessjukhus, ofördröjligen skulle utskrivras från sjukhuset. Med den föreslagna formuleringen bleve utskrivningen beroende av om patienten kunde beredas plats å annan anstalt, varvid sannolikt endast avsåges landstingets vårdhem. Emellertid vore det icke givet, att plats när som helst funnes på något av landstingets vårdhem eller att patienten vore villig att låta sig intagas på sådant vårdhem. Villkoret borde därför formuleras så, att staten övertog vård av samtliga stadens sinnessjuka, som vore i behov av vård å sinnessjukhus. Ej heller villkoret, att staten skulle bereda stadens sinnessjukvårdspersonal möjlighet till anställning vid statlig anstalt för sinnessjukvården, kunde utan vidare godkännas, då bland personalen funnes befattningshavare, som tidigare ansetts olämpliga för anställning vid statens sinnessjukhus eller som visat sig icke uppfylla fordringarna för att vinna sådan anställning. Eventuell övergång till den statliga sinnessjukvården borde därför medgivras endast efter prövning i varje särskilt fall.

Medicinalstyrelsen har uttalat.

Att staden skulle uppföra ett nytt sinnessjukhus i anslutning till sitt nya ålderdomshem finner medicinalstyrelsen ur sjukvårdens synpunkt icke lämpligt. Å en sinnessjukavdelning av den ringa storlek, varom här kan bliva fråga, kan nämligen, enligt vad erfarenheten visat, rationell sjukvård icke bedrivas på grund av de begränsade differentieringsmöjligheterna. Medicinalstyrelsen finner det därför lyckligt, därest ersättningssjukhus för Jönköpings kommunala sinnessjukhus kunde förläggas till Ryhovs sjukhus, där även en mindre avdelning, genom att uppgå i en större enhet, effektivt kan utnyttjas. I sitt förslag den 11 september 1945 till 10-årsplan för den statliga sinnessjukvården framhöll ock medicinalstyrelsen — med utgångspunkt från att beredandet av kvalificerad sinnessjukvård vore en staten åvilande skyldighet — lämpligheten av att det stora flertalet smärre kommunala sinnessjukhus nedlades.

Med avseende å de fördelar, som skulle tillförsäkras staden genom bifall till föreliggande framställning, synes det medicinalstyrelsen, att staden otvivelaktigt skulle komma i ett ekonomiskt fördelaktigare läge än andra kommuner, som tills vidare komme att se sig nödsakade driva sina sinnessjukavdelningar. Då man emellertid icke har anledning att hysa förhoppning om en sådan utbyggnad av den statliga sinnessjukvården under den närmaste tiden, att denna vård kvantitativt skulle komma att motsvara det åtagande

staten i princip gjort på detta område, synes det medicinalstyrelsen icke oskäligt, att Jönköpings stad genom det föreslagna avtalet befriades från kostnaderna för driften av sitt sinnessjukhus, sedan staden bekostat uppförandet av en för sinnessjuka avsedd paviljong, tillräckligt stor för att kunna tillgodose det nuvarande vårdplatsbehovet i staden.

Vad angår villkoren för den ifrågasatta överenskommelsen ansluter sig medicinalstyrelsen helt till sjukhuschefens, av direktionen tillstyrkta yttrande. I avtalet böra sålunda inryckas bestämmelser om *dels* att ritningar och arbetsbeskrivning till den ifrågasatta paviljongen skola godkännas av medicinalstyrelsen efter byggnadsstyrelsens hörande, *dels* att staten icke åtager sig vård av andra sinnessjuka från Jönköping än av sådana, som äro i behov av vård å sinnessjukhus, *dels ock* slutligen att vid stadens sinnessjukavdelning anställd personal endast i den mån densamma efter prövning i varje särskilt fall må befinnas lämplig anställas i den statliga sinnessjukvården. Den föreslagna nya paviljongen bör vidare, så snart den blivit färdigställd och genom medicinalstyrelsens försorg avsynad, överlämnas till staten, som därefter skulle ansvara för normalt underhåll av densamma. Jönköpings stad synes dock böra svara för sådana reparationer, som under en ansvarstid av 2 år från avsyningsdagen må betingas av bristfälligheter i byggnadsarbetenas utförande.

Statskontoret har anfört, att ämbetsverket icke hade något att erinra mot bifall till framställningen på sätt medicinalstyrelsen förordat.

Departements-
chefen.

Medicinalstyrelsen har i skrivelse den 11 september 1945 framlagt förslag till en tioårsplan för utbyggande av sinnessjukvården. Närmare redogörelse för innehållet av denna plan lämnas i den förenämnda propositionen nr 177/1946, vari även framställts Kungl. Maj:ts förslag i anledning av densamma.

I enlighet med av statsmakterna tidigare tillkännagiven principuppfattning angående statens ansvar för den kvalificerade sinnessjukvården har medicinalstyrelsen vid tioårsplanens upprättande utgått ifrån att å statens sinnessjukhus skola omhändertagas alla sinnessjuka, som äro i behov av vård å anstalt med fullständig medicinsk utrustning. För att vårdmöjligheter skola stå till buds i erforderlig utsträckning — vilket nu icke är fallet — har föreslagits främst, att nya vårdplatser inrättas å de statliga sinnessjukhusen. Medicinalstyrelsen har räknat med att efter hand som de förordade åtgärderna genomföras de kommunala sinnessjukhusen skola befrias från det klientel, som kräver kvalificerad vård.

Jag har i propositionen tillstyrkt vissa av de i medicinalstyrelsens tioårsplan ingående förslagen. I andra delar har jag ansett ytterligare utredning erforderlig. Då emellertid även jag förutsätter, att den av statsmakterna tidigare intagna principståndpunkten rörande avgränsningen av statens och kommunernas ansvar för sinnessjukvården skall ligga till grund för den statliga sinnessjukvårdens planläggning för det närmaste årtiondet, anser jag att man bör utgå ifrån att kommunerna i framtiden icke skola behöva sörja för kvalificerade vårdfall. Med hänsyn härtill och i betraktande av

föreliggande särskilda omständigheter, vilka göra det angeläget att Jönköpings stad redan nu befrias från ansvaret för den kvalificerade sjuksjukvården, har jag, då den föreslagna uppgörelsen även i ekonomiskt hänseende synes försvarlig, i princip intet att erinra mot att överenskommelse träffas med staden om övertagande av nämnda sinnessjukvård. Villkoren för överenskommelsen torde böra utformas på sätt medicinalstyrelsen föreslagit.

II. Kompletteringsarbeten vid Sidsjöns sjukhus i Sundsvall.

I skrivelse den 4 mars 1946 har *byggnadsstyrelsen* anfört.

Sedan riksdagen med bifall till i proposition 1938:176 gjord framställning beslutat uppförandet av Sidsjöns sjukhus i Sundsvall, ha för ändamålet sammanlagt 12 685 000 kronor ställts till byggnadsstyrelsens förfogande. Sjukhuset, som uppförts i styrelsens egen regi, har färdigställts i december månad 1943.

Vid såväl detta som andra styrelsens byggnadsföretag gjorda iakttagelser hava emellertid numera givit vid handen, att åtgärder snarast måste vidtagas för förbättring av isoleringen i sjukpaviljongernas vindsbjälklag. Då vid tiden för arbetenas utförande tillräcklig erfarenhet saknades beträffande det använda uppvärmningssystemet (så kallat crittalsystem med rörslingor, ingjutna jämväl i vindsbjälklagen), har för dessa bjälklag beräknats endast sedvanlig värmeisoleringsförmåga, vilket visat sig ej vara tillfyllest och medfört ökad värmeavgivning till vindar och yttertak. Härigenom hava en del olägenheter förorsakats, såsom ökad bränsleåtgång, isbildning vid takfot med risk för nedfallande istappar och så småningom uppkommande skador å yttertaken. Styrelsen har dock vid vindsbjälklagens utförande haft uppmärksamheten fäst på möjligen uppkommande behov av ytterligare isoleringsåtgärder, varför bjälklagen utförts utan övergolv. Härigenom kan i mån av behov isoleringen utan olägenhet göras mer effektiv genom påförande av ytterligare bjälklagsfyllning.

Styrelsen har undersökt flera alternativa förslag å dessa tillkommande arbeten och beräknat kostnaden för det billigaste alternativet med användning av granulerad masugnsslagg och glasullsmatta som isolering till 63 000 kronor.

Styrelsen anser isoleringen böra verkställas snarast möjligt. På grund härav och då de för byggnadsföretaget anvisade medlen nu äro förbrukade, hemställer styrelsen, att för isoleringsarbetenas utförande anvisas ett anslag av 63 000 kronor å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46.

Jag anser de föreslagna isoleringsåtgärderna böra komma till utförande. *Departements-
chefen.* Mot kostnadsberäkningen har jag intet att erinra. Då enligt vad jag inhämtat leveranstiden för isoleringsmaterialet, vilket ännu icke beställts av byggnadsstyrelsen, är relativt lång, behöva medel för ändamålet icke ställas till förfogande förrän under budgetåret 1946/47. Kostnaderna böra be-

lasta anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. Jag förordar, att riksdagens bemyndigande till anlåtande av detta anslag inhämtas.

III. Uppförande av nya ekonomibyggnader å arrendegården Hunnerup under S:t Lars sjukhus i Lund.

I en till socialdepartementet den 1 februari 1944 inkommen skrivelse framlade medicinalstyrelsen förslag rörande uppförande av nya ekonomibyggnader å arrendegården Hunnerup under S:t Lars sjukhus i Lund. Styrelsen anförde härom följande:

Till S:t Lars sjukhus i Lund hör den sedan länge utarrenderade lantbruksfastigheten Hunnerup. Ekonomibyggnaderna å densamma befinna sig numera i ett så dåligt skick, att uppförandet av helt nya är aktuellt, ett förhållande, varom medicinalstyrelsen vid inspektion förvissat sig. Genom beslut den 10 mars 1942 bemyndigade medicinalstyrelsen sjukhusdirektionen att med anlåtande av arkitekten Gottfrid Beijer uppgöra av ritningar och kostnadsberäkning åtföljt förslag härutinnan. Med anledning härav överlämnade direktionen den 16 december 1942 till medicinalstyrelsen dylikt förslag under hemställan, att för dess genomförande erforderliga medel, 122 819 kronor, måtte ställas till förfogande. Förslaget innefattar uppförande av nya byggnader, inrymmande ladugård, stall, svinhus, hönshus, garage och redskapsskjul enligt av Beijer den 21 oktober och 8 december 1942 upprättade ritningar.

I anledning av vissa vid ärendets remissbehandling framställda erinringar mot förslaget överarbetades detsamma i kostnadsbesparande syfte av arkitekten Beijer, som framlade nytt förslag den 9 juni 1943. Enligt detta förslag skulle kostnaderna uppgå till 114 139 kronor vid användande av träbjälklag och 118 339 kronor vid användande av betongbjälklag.

I anslutning till ett av sjukhusets syssloman upprättat tjänstememorial tillstyrkte sjukhusdirektionen, att ladugård, svinstall och hönshus utfördes enligt det nya förslaget. Det föreslagna häststallet ansåges böra utföras enligt de ursprungliga ritningarna under förutsättning att arrendatorn bidrog till byggnadskostnaden med 5 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen hade intet att erinra mot det nya förslaget men framhöll, att kostnaderna beräknats väl lågt. Medicinalstyrelsen anslöt sig i stort sett till sjukhusdirektionens ståndpunkt.

Sedan byggnadsföretaget varit föremål för prövning av investeringsutredningen, hemställde utredningen att för ändamålet å allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45 måtte uppföras ett anslag av 115 000 kronor.

Frågan anmäldes för riksdagen i proposition nr 281/1944 angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45.

Till det nämnda proposition bifogade statsrådsprotokollet anförde jag,

att ekonomibygnaderna å arrendegården syntes vara i sådant skick att an-
tingen omfattande och kostbara reparationer inom den närmaste tiden vore
erforderliga eller också helt nya ekonomibygnader måste uppföras. Då
reparationer å byggnaderna, även om de gjordes mycket grundliga och om-
fattande, likväl icke skulle medföra att byggnaderna bleve tidsenliga, an-
såge jag mig böra tillstyrka, att nybyggnad komme till stånd.

Beträffande byggnadsarbetenas omfattning uttalade jag, att utredningen
syntes mig giva vid handen, att byggnadernas utförande enligt det senast
utarbetade förslaget skulle fullt motsvara det normala behovet av ekonomi-
byggnader å ett jordbruk av den storleksordning, varom här vore fråga.
Emellertid ville jag ej motsätta mig att häststallet utökades på sätt direk-
tionen föreslagit under förutsättning att arrendatorn bestrede hela den här-
för uppkommande merkostnaden. Det borde ankomma å medicinalstyrel-
sen att efter samråd med byggnadsstyrelsen sedermera bestämma det be-
lopp, som arrendatorn sålunda hade att erlægga.

Med avseende å kostnaderna för företaget fann jag mig böra godtaga
medicinalstyrelsens beräkningar, enligt vilka desamma skulle uppgå till ett
belopp av 115 000 kronor vid byggnadernas uppförande med träbjälklag.
De merkostnader, för vilka arrendatorn skulle hava att svara, hade av me-
dicinalstyrelsen beräknats till 7 000 å 8 000 kronor. Med frånräknande av
ett belopp av 7 000 kronor skulle alltså för byggnadsföretaget behöva an-
visas 108 000 kronor. Jag tillstyrkte, att sistnämnda belopp uppfördes å
allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45.

Det i propositionen framlagda förslaget bifölls av riksdagen (skr. nr 453).

I skrivelse den 16 mars 1946 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att åtgär-
der måtte vidtagas för att ifrågavarande byggnadsarbeten må komma till
utförande snarast möjligt. Styrelsen omförmäler, att förste byråingenjören
i byggnadsstyrelsen C. G. W. Malm efter besiktning av ekonomibygnad-
erna å Hunnerup meddelat, att dessa nu befunne sig i så dåligt skick, att
fara för ras kunde anses föreligga.

Med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört rörande det tillstånd, i vil-
ket ekonomibygnaderna å arrendegården Hunnerup befinna sig, anser jag <sup>Departements-
chefen.</sup> det icke kunna längre anstå med utförandet av nya ekonomibygnader.
Medel för ändamålet torde böra ställas till förfogande från anslaget till vissa
byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. Härtill torde riksdagens
medgivande böra inhämtas.

IV. Förvärv och ombyggnad av Gävle stads ålderdomshem.

Såsom förut anförts, framlade *medicinalstyrelsen* förslag i detta ärende
första gången i skrivelse den 26 januari 1945. Häri erinrades, att Kungl.
Maj:t genom beslut den 6 februari 1942 uppdragit åt styrelsen att i samråd

med socialstyrelsen verkställa utredning rörande möjligheten att tillgodose platsbehovet inom den statliga sinnessjukvården genom anordnandet av ytterligare smärre sekundäravdelningar anslutna till befintliga statliga sinnessjukhus samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. I anledning härav hade medicinalstyrelsen framlagt förslag till inrättandet av nya sekundäravdelningar i Grangärde, Uddevalla, Långasjö, Älvkarleö, Hammar och Karlskrona, vilka förslag vunnit statsmakternas gillande utom i vad avsåge Karlskronahemmet.

I skrivelsen upplystes, att styrelsen då slutfört utredning även beträffande framkommet förslag om förvärv och ombyggnad av ålderdomshemmet i Gävle.

Rörande sistnämnda förslag anförde medicinalstyrelsen.

Fattigvårdsanstalterna bestå av följande byggnader:

Ålderdoms- och sjukhemmet, en äldre byggnad av sten i tre våningar, moderniserad 1925—1927, med 142 platser, *ålderdomshemmet*, av sten i två våningar, färdigt 1935, ett fullt modernt hem med 50 platser, *kommunala sinnessjukhuset* av sten i en våning, färdigt 1904, med 46 platser men med mycket goda utrymmen, medgivande större beläggning och byggt med tanke på framtida påbyggnad med en eller två våningar, *härbärgesbyggnad* med cirka 25 platser jämte 8 personalrum, *administrationsbyggnad* av sten i två våningar, färdig 1925, med 23 rum, *personalbostad* med 17 rum, stort *centralkök och tvättinrättning*, uppförda 1925—1927, *verkstadsbyggnad* av sten i tre våningar och källarvåning, *bårhus*, nyuppfört, samt diverse *uthusutrymmen*. Inom området ligga även *tvenne barnhem*, upptagningshem för mödrar och späda barn med 22 platser och upptagningshem för äldre barn med 25 à 30 platser.

Anstaltsområdet, som är beläget i stadens södra utkant, är relativt rymligt, cirka 11 hektar, välordnat och har gamla vackra park- och trädgårdsanläggningar. Det medger en mycket omfattande trädgårdsskötsel.

Utredningen av erforderliga förändringar har styrelsen anförtrott åt sina vanliga experter: arkitekten Hakon Ahlberg, Hugo Theorells ingenjörbyrå, Bergströms ingenjörbyrå & c:o samt elektriska provningsanstalten aktieföretag, vilka var för sig kostnadsberäknat planerade om- och tillbyggnader. Anläggningen beräknas efter ombyggnaden komma att inrymma 174 platser för män och 99 platser för kvinnor. För att bättre utnyttja området, förbilliga driften och få en lämpligare avvägning mellan könssidorna bör enligt styrelsens förmenande en ny paviljong med 37 platser för kvinnor uppföras. Det totala antalet vårdplatser uppgår därmed till 310. Förslaget innebär även nyuppförande av en portvaktstuga, dit telefonväxeln förlägges.

Vårdplatserna fördela sig på följande sätt: fyra avdelningar för kvinnor med 41 respektive 29, 29 och 37 vårdplatser och fyra för män med 29 respektive 57, 56 och 34 vårdplatser. Därvid är att märka, att de båda största mansavdelningarna äro uppdelade i vardera 2 halvvar, av vilka den ena om dagen bör vara tömd på patienter.

Förslaget omfattar ett relativt rikligt antal bostäder, av vilka dock endast ett mindre antal nyinrättats. Bostadsbeståndet kommer sålunda att omfatta lägenheter för överläkare, syssloman, en andre läkare och en maskinmästare. Härutöver finnas 3 lägenheter om 2 rum och kök, 3 dubletter och 49 enkelrum för övrig personal.

Kök och tvätt bliva väl tillgodosedda. För patienternas arbete förutom med trädgårdsarbete och hjälp på avdelningarna samt i kök och tvätt blir väl sörjt med ett flertal verkstäder för snickeri, måleri, skrädderi, bokbinderi, skomakeri, korgmakeri m. m.

Kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten uppskattades till cirka 1 400 000 kronor. Medicinalstyrelsen räknade därvid med att värmeledningssystemet i erforderliga delar skulle omläggas och värmecentral för hela anläggningen inrättas samt att ventilation och övriga hygieniska installationer skulle bliva fullt moderna. Då Gävle stadsfullmäktige genom beslut den 27 juni 1944 — under förutsättning av statsmakternas bifall — förklarar sig villiga försälja fastigheten till statsverket för en köpeskilling av 800 000 kronor, skulle alltså den sammanlagda kostnaden för förslaget genomförande uppgå till (1 400 000 + 800 000) 2 200 000 kronor eller till cirka 7 100 kronor per vårdplats. Detta pris fann medicinalstyrelsen förmånligt.

I yttrande till medicinalstyrelsen anförde *byggnadsstyrelsen*, att den ifrågasatta omändringen visserligen vore möjlig att genomföra men att den nuvarande anläggningens planlösning icke syntes medgiva anordnande av för ett sekundärsjukhus fullt lämpade lokaler. I ärendet företedda kostnadsberäkningar och utredningskostnader ansågo byggnadsstyrelsen kunna godtagas.

Härtill genmälde medicinalstyrelsen, att styrelsen väl insågo, att ombyggnad av en äldre fastighet till sinnessjukhus aldrig kunde giva en lika tillfredsställande planlösning som ett nybygge. Det föreslagna nya sjukhuset bleve emellertid ingalunda undermåligt och skapandet av 310 nya vårdplatser för ett så billigt pris som cirka 7 100 per plats syntes medicinalstyrelsen vara en möjlighet, som borde utnyttjas.

Medicinalstyrelsen uttalade vidare, att sjukhusets belägenhet mellan Ulleråkers sjukhus vid Uppsala och Sidsjöns sjukhus i Sundsvall vore gynnsam ur geografisk synpunkt. En given fördel vore också, att sjukhuset skulle komma att ligga i en större stad med centrallasarett.

Beträffande sjukhusets ställning i organisatoriskt hänseende anförde medicinalstyrelsen, att sjukhusets storlek avgjort talade för att det borde organiseras som ett självständigt sjukhus under egen förvaltning och med egen direktion. Till frågan huruvida sjukhuset lämpligen borde vara anslutet till Ulleråkers sjukhus eller till Sidsjöns sjukhus eller om det borde tilldelas eget upptagningsområde, ansågo sig styrelsen icke på sakens dåvarande ståndpunkt böra taga definitiv ställning. Den sjukvårdstekniska organisationen med 4 avdelningar för varje kön syntes emellertid väl möjliggöra, att det skulle kunna funktionera som primärsjukhus, vilken lösning av frågan förefölle styrelsen bliva den bästa.

Medicinalstyrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t ville i proposition till 1945 års riksdag föreslå, att ålderdomshemmet i Gävle med tillhörande byggnader och tomt måtte förvärfvas för en köpeskilling av 800 000 kronor

och att där finge inrättas ett statligt sinnessjukhus med 310 vårdplatser. Då tillträde av fastigheten icke kunde ske förrän Gävle stad blivit i tillfälle uppföra erforderliga ersättningsbyggnader, vilket icke kunde bliva fallet under budgetåret 1945/46, krävdes icke anvisande av medel under sagda budgetår för förslagets genomförande.

I skrivelse den 11 september 1945 med förslag till tioårsplan för den statliga sinnessjukvården och sinnesslövården ifrågasatte medicinalstyrelsen, att Sidsjöns och Umedalens sjukhus skulle förses med respektive 80 och 140 nya vårdplatser. Styrelsen uttalade emellertid tillika, att frågan om nämnda utvidgningar kunde komma i ett annat läge, om det förut framlagda förslaget rörande förvärv av ålderdomshemmet i Gävle för ändring till statligt sinnessjukhus vunne statsmakternas gillande. Nybyggnaderna vid Sidsjöns och Umedalens sjukhus borde då icke ingå i tioårsplanen, ehuru de framtiden kunde bli aktuella. I den i skrivelsen intagna kostnadsammansättningen beräknades ett belopp av 2,2 miljoner kronor för inköp och ombyggnad av ålderdomshemmet i Gävle. Däremot upptogs icke medel för byggnadsarbeten vid Sidsjöns eller Umedalens sjukhus.

I skrivelse den 14 september 1945 har medicinalstyrelsen framhållit angelägenheten av att frågan om inköp av Gävle stads ålderdomshem snarast bleve av riksdagen prövad, bland annat med hänsyn till att staden borde så snart som möjligt sättas i tillfälle att förbereda erforderligt ersättningsbygge.

Gävle stads fattigvårdsstyrelse har i skrivelse den 16 april 1946 — under framhållande att staden i händelse av områdets avyttring till kronan hade att vidtaga vissa dispositioner, som icke längre borde undanskjutas — hemställt att statsmakterna ville skyndsamt taga ställning till stadens försäljningserbjudande.

Av inkommet utdrag av Gävle stadsfullmäktiges protokoll den 27 juni 1944 framgår, att staden förklarat sig villig att till statsverket försälja tomten nr 1 i kvarteret Samariten med samtliga därå befintliga byggnader för en köpeskilling av 800 000 kronor dock med staden förbehållen nyttjanderätt under 5 år av ett vedgårdsområde och under 15 år av ett möbelmagasin och en cyanvåtekammare, samt att staden under förutsättning av överenskommelse med ägaren av tomten nr 1 i kvarteret Ekot medgäve, att jämväl detta område skulle ingå i köpet.

Departements-
chefen.

I den av medicinalstyrelsen utarbetade, i propositionen nr 177/1946 redovisade tioårsplanen för den statliga sinnessjukvårdens utbyggande ingick förslag om inrättande på statens sinnessjukhus av ett antal nya vårdplatser. Jag ansåg mig med avseende å denna del av planen böra ställa mig i stort sett avvaktande i avbidan på ytterligare utredning i vissa frågor av mera principiell betydelse. De åtgärder, som kunde finnas erforderliga för tillgodoseende av det aktuella platsbehovet, borde enligt min mening om möj-

ligt genomföras inom den nuvarande anstaltsorganisationens ram. Jag framlade i sådant hänseende åtskilliga förslag, vilka för budgetåret 1946/47 skulle — jämte vissa andra byggnadsåtgärder för sinnessjukvårdens ändamål — draga en kostnad av sammanlagt omkring 5,8 miljoner kronor.

Förslaget om inköp och ombyggnad av ålderdomshemmet i Gävle anser jag böra genomföras utan avbidan på resultatet av den av mig förordade principutredningen. Det platsantal, som skulle ställas till förfogande å anstalten i Gävle, torde under alla omständigheter vara erforderligt. Kostnaden för köpet och för utförandet av föreslagna byggnadsarbeten skulle — räknad per vårdplats — uppgå endast till omkring hälften av motsvarande kostnad vid uppförande av nytt sinnessjukhus. Även anstaltens läge synes vara lämpligt. Jag tillstyrker därför, att uppgörelse träffas med Gävle stad om förvärv för en köpeskilling av högst 800 000 kronor av den fasta egendom, som avses i stadsfullmäktiges beslut den 27 juni 1944.

Då fastigheten icke torde kunna tillträdas förrän tidigast budgetåret 1948/49, är frågan om medelsanvisning för förvärvet och för verkställande av erforderliga byggnadsarbeten icke nu aktuell. Med hänsyn härtill torde med ställningstagandet till byggnadsarbetenas omfattning och närmare utformning kunna tills vidare anstå.

På Kungl. Maj:t torde böra ankomma att i sinom tid fatta beslut om den nya anstaltens organisatoriska ställning inom sinnessjukvården.

Hemställan.

Under åberopande av vad förut anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att låta träffa överenskommelse med Jönköpings stad om övertagande på i huvudsak av mig förut angivna villkor av stadens kvalificerade sinnessjukvård;

II. medgiva, att investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. må tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för

a) förut angivna kompletteringsarbeten vid Sidsjöns sjukhus i Sundsvall,

b) uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med det av mig i propositionen nr 281/1944 förordade förslaget av nya ekonomibyggnader å arrendegården Hunnerup under S:t Lars sjukhus i Lund;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att låta träffa avtal angående förvärv för statens räkning för en kostnad av högst 800 000 kronor och på de villkor i övrigt, som finnas skäligen, av

Gävle stads ålderdomshem m. m. för utnyttjande i den statliga sinnessjukvården.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Bengt Söderqvist.
